

Anonüümseks muudetud versioon

Tölge

C-612/23 – 1

Kohtuasi C-612/23

Eelotsusetaotlus

Esitamise kuupäev:

6. oktoober 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Oberlandesgericht Düsseldorf (liidumaa kõrgeim üldkohus
Düsseldorffis, Saksamaa)

Eelotsusetaotluse esitamise kuupäev:

21. september 2023

Hageja, apellant ja vastustaja apellatsioonimenetluses:

Verbraucherzentrale Berlin e. V. (Tarbijakaitse nõuandekeskus
Berliin e. V.)

Kostja, apellant ja vastustaja apellatsioonimenetluses:

Vodafone GmbH

[...]

Kuulutatud 21.09.2023

[...]

**OBERLANDESGERICHT DÜSSELDORF (liidumaa kõrgeim üldkohus
Düsseldorffis, Saksamaa)**

MÄÄRUS

Kohtuvaidluses

Verbraucherzentrale Berlin e. V. (Tarbijakaitse nõuandekeskus Berliin e. V.), [...]
Berliin,

Hageja, apellant ja vastustaja apellatsioonimenetluses,

ET

[...]

vs.

Vodafone GmbH, [...] Düsseldorf,

Kostja, apellant ja vastustaja apellatsioonimenetluses,

[...]

otsustas liidumaa kõrgeim üldkohus Düsseldorfis [...]

20. tsiviilkolleegium

I.

Peatada menetlus.

II.

Oberlandesgericht Düsseldorf (liidumaa kõrgeim üldkohus Düsseldorfis, Saksamaa) esitab Euroopa Liidu Kohtule järgmise küsimuse, mis puudutab 7. märtsi 2002. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2002/22/EÜ universaalteenuse ning kasutajate õiguste kohta elektrooniliste sidevõrkude ja –teenuste puhul artikli 30 lõike 5 tõlgendamist, mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2009/136/EÜ artikli 1 punktiga 21:

Kas „lepingu esialgse miinimumkestuse“ all tuleb mõista ainult esimese lepingu kestust või samuti pikendamise lepingut, mis põhineb kehtivatel tahteavaldustel ja on sõlmitud mõni aeg enne esimese lepingu lõppemist ning seda lepingut on hakatud täitma, kui pikendamise leping sisaldab võrreldes esimese lepinguga muudetuid ettevõtja ja kliendi sooritusi?

P õ h j e n d u s e d:

- 1 Hagi esitamise õigusega tarbijakaitseorganisatsioon esitas hagi telekommunikatsiooniteenuse osutaja vastu, kes pakub muu hulgas mobiilside teenust, teatud käitumisviisi tõttu oma abonentide suhtes, nimelt nagu see oli juhtunud kliendi 1 ja kliendi 2 puhul.
- 2 Kliendid olid sõlminud kostjaga esimese lepingu minimaalse kindlaksmääratud kestusega. Mõni kuu enne esimese lepingu lõppemist 2018. aastal soovisid nad vahetada paketti (Klient 1 soovis „Vodafone Red 2016 S“ asemel Tarif „Vodafone Red L“ ja klient 2 soovis teadmata paketi puhul „allnet–Flat Max“ paketti), mis oli seotud uue nutitelefoni – soodsama – ostuga ja suurema igakuise maksega, ning sellepärast pöördusid kostja esindusse.

- 3 Seejärel kostja koostatud ja kliendi 1 sama lepingu numbri all allkirjastatud „Täiendav kokkulepe olemasolevale Vodafone teenuste lepingule“ [...] sisaldas küll algselt järgmist:

Olete otsustanud osta soodushinnaga uue nutitelefoni või tahvelarvuti enne lepingu miinimumkestuse lõppemist ja seega uue lepingu sõlmimise kasuks. [Esimesel päeval pärast esimese lepingu miinimumkestuse lõppemist] hakkab kulgema teie lepingu jaoks uus 24 kuu pikkune lepingu miinimumkestus. (...)

„Hinnapakett“ all oli märgitud järgmist:

Nagu varemgi kohaldatakse käesoleva lepingu suhtes seda hinnapaketti:

Red L koos Basic Phone [...],

järelikult „uus“ hinnapakett „uute“ hindadega. Ühe teise sätte kohaselt tuli juba lepingu allkirjastamise päeval seadistada „Red L“ jaoks broneeritud täiendavat andmemahu kui optsiooni. Klient 1 sai uue nutitelefoni kohe kätte ja kostja rakendas kohe uut hinnakirja. Hiljem asus kostja seisukohale, et „täiendava kokkuleppe“ 24 kuu pikkune lepinguperiood ei hakanud kulgema juba siis, kui see kokkulepe sõlmiti, vaid mitu kuud hiljem peale esimese lepingu lõppemist.

- 4 Kliendi 2 [...] „pikendamise lepingus“ oli märgitud:

Lepingu algus:

13.08.2018

Lepingu kestus: 26 kuu(d)

13. august 2018 on kuupäev, kui klient 2 külastas kostja esindust. Uus nutitelefoni anti kohe üle ja kostja kohaldas alates sellest päevast paketti „allnet–Flat Max“. Vastuseks kliendi kaebusele, et lepingu kestus on ületanud 24 kuud, vastas kostja, et esimese lepingu järelejäänud kestust tuleb arvestada 24 kuu pikkuse minimaalse kestuse hulka.

- 5 Hageja väitis, et seeläbi seoti klient pikemaks ajaks kui 24 kuud, mis on vastuolus telekommunikatsiooniseaduse [(Telekommunikationsgesetz (edaspidi: „TKG“))] § 43b esimese lausega tollal kehtinud redaktsioonis, igal juhul samuti vastuolus Saksa tsiviilseadustiku [(Bürgerliches Gesetzbuch (edaspidi: „BGB“))] § 309 punkti 9 alapunktiga a [tüüptingimuste tühisus, mis näevad ette teatud lepingute puhul siduvuse teise lepingu poole suhtes pikemaks ajaks kui kaks aastat] tollal kehtinud redaktsioonis. Seetõttu palus ta:

rahuldada hagi,

I.

hoiduda tulevikus [...] telekommunikatsioonilepingutega seotud ärisuhetes tarbijatega

1.

lepingu vahetamise korral sõlmida kokkuleppeid, mille kohaselt uue telekommunikatsioonilepingu minimaalne kestus on 24 kuud, mis algab alles pärast eelmise telekommunikatsioonilepingu minimaalse kestuse lõppemist, [...] [siin ja edaspidi on välja jäetud viited dokumentatsiooni lisadele mõlemal konkreetsel juhul], kui uue telekommunikatsioonilepingu aktiveerimine peaks siiski toimuma juba enne eelmise telekommunikatsioonilepingu tähtaja lõppu, mis toob kaasa selle [...], et seeläbi ületab kliendi seotus lepinguga 24 kuud.

alternatiivselt,

lepingu vahetamise korral sõlmida kokkuleppeid, mille kohaselt on uuel telekommunikatsioonilepingul teisele poolele siduv kahe aasta pikkune kestusperiood, mis algab alles pärast eelmise telekommunikatsioonilepingu minimaalse kestuse lõppemist, [...] kuid kui aktiveerimine toimub juba enne eelmise telekommunikatsioonilepingu kestuse lõppu, mis toob kaasa selle, et seeläbi ületab kliendi seotus lepinguga 24 kuud, välja arvatud juhul, kui tegemist on eraldi läbi räägitud kokkuleppega.

ja/või

2.

märkida arvetel ja/või telekommunikatsioonilepingute muutmise kinnitustes lepingu miinimumkestuse lõppemise kuupäev kuudes, mille tulemusel on tarbija jaoks lepingu siduv kestus üle 24 kuu, [...]

alternatiivselt

märkida arvetel ja/või telekommunikatsioonilepingute muudatuste kinnitustes lepingu miinimumkestuse lõppemise kuupäev ja/või lepingu miinimumkestuse kestus kuudes, mille tulemusel on tarbija jaoks lepingu siduv kestus rohkem kui kaks aastat, välja arvatud juhul, kui tegemist on eraldi läbi räägitud kokkuleppega [...]

ja/või

3.

tugineda sellele, et lepingu muutmisel enne eelmise telekommunikatsioonilepingu miinimumkestuse lõppemist liidetakse uue telekommunikatsioonilepingu algusega algavale 24 kuu pikkusele lepinguperioodile eelmise telekommunikatsioonilepingu järelejäänud kestus.

[...]

6 Kostja palus jätta hagi rahuldamata. Ta väitis, et tegemist oli üksnes lepingu üksmeelse pikendamisega, millele ei kohaldada ei TKG § 43b esimest lauset toona

4

kehtinud redaktsioonis ega BGB § 309 punkt 9 alapunkti a. Kuna tegemist on eraldi läbi räägitud tingimusega, siis tüüptingimuste kontrolli ei toimu.

- 7 Vaidlustatud kohtuotsusega rahuldab Landgericht (esimese astme kohus, Saksamaa) kostja suhtes hagiavalduse punktid I.1. ja I.2 [...]. Kohus põhjendas oma otsust järgmiselt: Vaidlustavad teod ei riku küll eespool viidatud sätteid; seal sisalduvad keelud puudutavad üksnes esimeste lepingute kestust, mitte järgnevate lepingute kestust, millega on – vaatamata lepingu sisu muutumisele – tegemist. Kokkulepete puhul on aga tegemist tüüptingimustega, mis on vastuolus BGB §-ga 307 [selliste tüüptingimuste tühisus, mis kahjustab ebamõistlikult teist poolt rikkudes hea usu põhimõtet]; hinnates seda, kas need on õigusvastased, tuleb arvestada BGB § 309 punkti 9 alapunkti a.
- 8 Mõlemad pooled vaidlustavad otsuse selles osas, milles see ei ole tehtud nende kasuks, [...]
- 9 Esimese menetluse käigus rahuldab eelotsusetaotluse esitanud kohus hageja apellatsiooni ja jättis rahuldamata kostja apellatsiooni. Seejuures lähtus kohus sellest, [et] kostja rikkus oma käitumisega nimetatuid sätteid, eelkõige siis, kui neid sätteid tõlgendada asjaomaste direktiivide taustal. Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) tühistas selle kohtuotsuse, kuna toona esitatud dokumentide põhjal ei saanud lähtuda sellest, et muudetud sooritustega, mis vastavad [...] „täiendavale kokkuleppele“, pidi alustama juba sellel päeval, kui külastati esindust, vaid pigem viitavad kliendiga 1 sõlmitud kokkuleppes olevad formuleeringud sellele, et sooritustega tuli alustada esimese lepingu lõppemisel. Klienti 2 puudutav [dokument] ei kujuta endast ise lepingut, vaid kostja koostatud lepingu kinnitust. Ülejäänud asjaolude väljaselgitamiseks saadeti asi eelotsusetaotluse esitanud kohtule tagasi.
- 10 Eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitas välja veel asjaolusid. [...]
- 11 [...] [Küsimuse osas, millal peaks alustama muudetud soorituste täitmisega vastavalt kõnealustele kokkulepetele. Eelotsusetaotluse esitanud kohus lähtub – eelkõige kokkulepete tegeliku rakendamise põhjal –, et juba sellel päeval, kui kliendid külastasid kostja esindust, oleksid pidanud olema lepingupoolte kattuvatel tahteavaldustel tuginev kostja „täiendav kokkulepe“ ja „lepingu pikendamine“ tema klientidega kehtivad ja neid tuli hakata täitma.]
- 12 Sellel taustal kerkib eelotsuse küsimus. Põhinõuete kohaselt on hagi põhjendatud siis, kui vaidlusalune käitumine oli vastuolus TKG § 43b lause 1 sellel ajal kehtinud redaktsiooniga. See säte oli sõnastatud järgmiselt:

Tarbija ja üldkasutatavate telekommunikatsiooniteenuste osutaja vahelise lepingu minimaalne esialgne kestus ei tohi ületada 24 kuud.

Selles sättega võetakse üle 7. märtsi 2002. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2002/22/EÜ universaalteenuse ning kasutajate õiguste kohta elektrooniliste sidevõrkude ja –teenuste (universaalteenuse direktiiv) puhul

artikli 30 lõiget 5, mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2009/136/EÜ artikli 1 punktiga 21, mis kõlab järgmiselt:

Liikmesriigid tagavad, et tarbija ja elektroonilisi sideteenuseid osutava ettevõtja vahel sõlmitud leping ei näeks ette lepingu esialgset miinimumkestust, mis ületaks 24 kuud.

Direktiivi 2009/136 põhjenduses 47 on märgitud:

Konkurentsikeskkonna kõigi eeliste ärakasutamiseks peaks tarbijatel olema võimalik teha teadlikke otsuseid ning vahetada teenuseosutajat, kui see on nende huvides. Samuti on oluline tagada, et neile ei tehtaks sealjuures õiguslikke, tehnilisi ega praktilisi takistusi, sealhulgas seoses lepingutingimuste, menetluste, tasudega jne. See ei välista tarbijalepingutes mõistlike minimaalsete lepinguperioodide kehtestamist.

Seega tuli TKG § 43b esimest lauset tõlgendada kooskõlas direktiiviga.

- 13 Kõigepealt tuleb märkida, et käesolevas menetluses ei teki küsimust, millisest ajahetkest algab 24 kuu pikkune ajavahemik, kas sellest ajahetkest, kui sõlmitakse leping, või alles sellest kokkulepitud ajahetkest, kui hakatakse osutama teenust. Küll oleks esimese seisukoha kohaselt kostja käsitus igal juhul taunitav, kuna lepingu sõlmimise ajahetke ja lepingu kokkulepitud kestuse lõpu vahel on igal juhul rohkem kui 24 kuud. Sellist tüüpi rikkumine ei ole samas hagi ese.
- 14 Nii direktiivi 2002/22/EÜ artikli 30 lõiget 5 asendav direktiivi (EL) 2018/1972 artikli 105 lõige 1 kui ka seda sätet ülevõttev alates 1. detsembrist 2021 kehtiv TKG § 56 uues redaktsioonis ei oma otsest tähtsust. Saksa õiguse kohaselt saab hoidumishagi, mis põhineb ebasoovitaval käitumisel, rahuldada ainult sellisel juhul, kui see käitumine oli juba sellel ajal õigusvastane. Praegune kehtiv õiguslik olukord võiks seega omada kaudset tähendust, kui uue õigusliku olukorra muudatuste puhul tuleb teha järeldusi varem kehtinud õigusliku olukorra alusel.
- 15 Mida mõistetakse „lepingu esialgse miinimumkestuse“ all, on Saksamaal väieldav.
- 16 Ühe arvamuse kohaselt tähendab see ainult „esimest lepingut“. Seega 24 kuuline piirang kehtib ainult kõige esimese lepingu puhul. Kui lepingut pikendatakse, siis see piirang selle suhtes ei kehti. See kehtib nii juhul, kui lepingut – nagu algusest peale – ülesütlemata jätmisel jätkatakse (selles osas tulenevad piirangud siiski direktiivi/EMÜ 93/13 lisast [– punkti 1 alapunktist] h [–] ja seda ülevõtvast BGB § 309 punkti 9 alapunktist b ning seda nüüd direktiivi (EL) 2018/1972 artikli 105 lõikest 3 ja seda ülevõtva TKG § 56 lõike 3 uuest redaktsioonist), kui ka sellisel juhul, kui lepingu kestuse pikendamine põhineb poolte vastastikustel kehtivatel tahteavaldustel. Selle seisukoha kohaselt peaks see kehtima ka siis, kui lepingu pikendamine sisaldab samal ajal lepingutingimuste muudatusi soorituste ja tasude osas.

- 17 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu [...] teise arvamuse [...] kohaselt peetakse „lepingu esialgse miinimumkestuse“ all silmas mis tahes minimaalset kestust, mis on kindlaks määratud kehtivate tahteavaldustega. Nagu tuleneb põhjendusest 47 (vt punkt 12), tuleks tarbijale konkurentsist tulenevatel põhjustel igal juhul pärast mõistliku miinimumkestuse (mis on direktiivis sätestatud maksimaalselt 24 kuud) möödumist [olema pakutud] võimalust lõpetada leping. Põhjenduses 47 esitatud põhjendus kehtib sõltumata sellest, kas tegemist on esimese lepinguga või pikendamise lepinguga. Kui punktis 16 väljendatud seisukoht oleks õige, siis ei sisalduks ei toona ega praegu kehtivate tahteavalduste alusel sõlmitud lepingute pikendamise lepingutes selget viidet kestusele, kui pidada – nagu väidab kostja – sõna „esialgne“ [...] väljajätmist direktiivi (EL) 2018/1972 artikli 105 lõike 1 esimesest lausest pelgalt redaktsiooniliseks veaks, mis ei oma sisulist tähendust. Lisaks tuleb siin arvestada seda, et punktis 16 oleva seisukoha kohaselt hinnatakse lepingu muutmise tähendust selle järgi, kas riigisisese õiguse kohaselt on tegemist lihtsalt lepingu pikendamisega (samuti kui muudetakse lepingu sisu) või on tegemist nn „novatsiooniga“ (uue lepingu sõlmimisega, millega lõpetatakse vana leping täies ulatuses), mis muudab direktiivi tõlgendamise sõltuvaks riigisisese õigusest. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates tuleb mõistet „lepingu esialgne miinimumkestus“ mõista vastandina automaatselt lepingu kestuse pikendamisele, mida toona kasutati direktiivi 93/13/EMÜ lisas [– punkti 1 alapunkt] h [–] ja samuti direktiivi (EL) 2018/1972 artikli 105 lõikes 3. Sellega oleks võimalik luua reguleerimisalade vahel selge piir nii liidu õiguse kui ka riigisisese õiguse kohaselt. Sõna „esialgne“ väljajätmist direktiivi (EL) 2018/1972 artikli 105 lõike 1 esimesest lausest võrreldes artikli eelnenud redaktsiooniga saab eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates põhjendada sellega, et vaikimisi pikendamise küsimus on nüüd reguleeritud vahetult järgnevas lõigetes.
- 18 Pikendamise lepingu sõlmimisel vajab tarbija kostja arvates vähem kaitset, sest ta tunneb juba nii ettevõtja usaldusväärst kui ka ettevõtja praktikat lepingute täitmisel. See argument ei kehti lepingu pikendamise puhul, millega kaasneb soorituskohustuste muutumine algusest peale – st olukord, mille suhtes ainukesena tuleb käesoleval juhul otsus teha –, sõltumata täielikult sellest, et see kaalutus arvestades põhjendust 47 (vt punkti 12) ei õigusta lepingu pikemat minimaalset kestust kui 24 kuud.

[...]